

Nr. akt Kr. K 1873/49 . -

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Najwyższy na sesji wyjazdowej w Krakowie, w składzie :

Przewodniczący Sędzia S.N. Dr. A. Eimer

T. Migdał

Sędziowie S.N.

J. Lewicki / sprawozdawca /

przy udziale Prokuratora S.N. H. Szydłowskiego

i asesora Annę Bagińską, jako protokolanta,

na rozprawie kasacyjnej dnia 19 g r u d n i a 1949 r .

w sprawie B o d o Johana, M o o r e n a Mathiasa, S a t t -
l e r a Ernesta, W i t t m a n a Wiktora, R u f f a Hein -
richa, H ü b s c h m a n n a Hansa, J a s t r z ę b s k i e -
g o Włodzimierza, oskarżonych z art. 4 § 1 dekr. z 31.VIII.1944.
po rozpoznaniu kasacji Prokuratora i oskarżonych Jana Bodo, Er -
nesta Sattlera, Moorena Mathiasa od wyroku Sądu Okręgowego - -
w T a r n o w i e z dnia 5 kwietnia 1949 r. Nr. VI K 8/48, 10/48,
15/48, 63/48, 14/48, 349/48, 9/48, - - - - -

na mocy art. 529, 598 kpk. w dawnym brzmieniu, art.

4 dekr. o opł. sąd. w spr. karn., art. 32 § 1 ust .

3 kpk. w nowym brzmieniu oraz art. 21. ust. z 27.IV. 1949 r. Dz.U.R.P. z 1949 r. Nr. 32. poz. 238, kasację oskarżonych Jana Bodo, Ernesta Sattlera oraz Mathiasa Moorena o d d a l a , od kosztów postępowania kasa - cyjnego i opłaty sądowej w Sądzie Najwyższym ich - - - z w a l n i a . - - - - - Kasację Prokurato a w części dotyczącej zarzutu nie - prawidłowego zaliczenia oskarżonemu Hübschmanowi tym - czasowego aresztowania na poczet orzeczonej kary po - zbawienia wolności o d d a l a . - - - - - Natomiast w uwzględnieniu kasacji Prokuratora zaskar - żony wyrok w częściach dotyczących uniewinnienia os - karżonych : 1/ Wiktora Wittmana - od zarzutu popełnie - nia przestępstw opisanych w pkt. III a/, b/, c/ aktu oskarżenia / k. 133 a) wyroku /, 2/ Jana Bodo - od - - zarzutu popełnienia przestępstw opisanych w pkt. III b/ aktu oskarżenia /k. 134 wyroku /, 3/ Heinricha Ruffa - od zarzutu popełnienia przestępstwa opisanego w p.IV . aktu oskarżenia /k. 134 a) /, - 4/ Ernesta Sattlera - od zarzutu popełnienia przestępstw opisanych w pp. II. oraz III a/, b/, c/, d/ aktu oskarżenia /k.134 a/ , - 5/ Hansa Hübschmana - od zarzutu popełnienia przestępstw opisanych w pp. II oraz III aktu oskarżenia /k.135/, 6/ Włodzimierza Jastrzębskiego - od zarzutu popełnie - nia przestępstwa opisanego w p. b/ aktu oskarżenia - - /k. 135 / - u c h y l a i sprawę do ponownego roz - poznania w uchylonym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie p r z e k a z u j e . - - - - - U z a s a d n i e n i e .

Kasacje wniosli : Prokurator oraz oskarżeni Mathias Mooren,

313
4

Jan Bodo i Ernest Sattler .

I.

Kasacja Prokuratora żąda uchylenia wyroku w częściach dotyczących uniewinnienia oskarżonych : 1/ Wiktora Wittmana - od zarzutów popełnienia przestępstw opisanych w p. III a, b, c/ aktu oskarżenia (k. 133 a), 2/ Jana Bodo - od zarzutu popełnienia przestępstwa opisanego w p. III b/ aktu oskarżenia /k.134/, 3/ Heinricha Ruffa - od zarzutu popełnienia przestępstwa opisanego w p. IV. aktu oskarżenia /k. 134 a/, 4/ Ernesta Sattlera - od zarzutów popełnienia przestępstw opisanych w p.p. II i III a, b, c, d/ aktu oskarżenia /k. 134 a /, 5/ Hansa Hübshmana - od zarzutów popełnienia przestępstw opisanych w pp. II, III aktu oskarżenia /k. 135 /, 6/ Włodzimierza Jastrzębskiego - od zarzutu popełnienia przestępstwa opisanego w p. b/ aktu oskarżenia /k.135/. Nadto kasacja żąda 7/ uchylenia wyroku w części dotyczącej nieprawkowego zaliczenia oskarżonemu Hübshmanowi na poczet orzeczonej kary aresztu tymczasowego od dnia 13 maja 1948 r. /k.136 a/

Kasacja ta zarzuca obrazę :

1/ art. 360 i 379 kpk. przez nierozważenie zeznań świadków : Magdaleny Wiśniewskiej, Tomasza Słoty, Stefana Prajznera oraz Mendla Kiwy i wskutek tego błędne przyjęcie, że oskarżeni Ernest Sattler, Hans Hübshmann i Włodzimierz Jastrzębski nie wchodzili w skład załogi obozu w Fustkowie ;

2/ art. 360 i 379 kpk. przez nierozważenie zeznań świadków Henryka Motyki, Stanisława Lasko, Mieczysława Błaszkowskiego i Stanisława Niedzieli, a wskutek tego bezzasadne uniewinnienie oskarżonego Wiktora Wittmana od zarzutu brania udziału w zabójstwach więźniów, szacucia ich psami i znęcania się nad nimi ;

3/ art. 360 i 379 kpk. przez niewzięcie pod uwagę zeznania

./.

świadka Stanisława Niedzieli i uniewinnienie wskutek tego oskarżonego Jana Bodo od zarzutu znęcania się nad więźniami ;

4/ art. 360 i 379 kpk. przez

a/ sprzeczność w wyroku, albowiem z jednej strony Sąd uznał, że w rozstrzelaniu 24 - ch Polaków brząca udział cała załoga obozu, z drugiej zaś, - że w rozstrzelaniu tym nie brzą udziału oskarżony Ruff, będący członkiem tejże załogi ;

b/ nierozważenie wyjaśnienia oskarżonego Heinricha Ruffa, który na rozprawie dnia 15.XI. 1948 r. przyznał, że był obecny przy egzekucji 24 więźniów obozu, bo wszyscy musieli być obecni i uniewinnienie wskutek tego oskarżonego Ruffa od zarzutu wzięcia udziału w rozstrzelaniu 24 Polaków, więźniów obozu,

5/ art. 360 i 379 kpk. przez niewzięcie pod uwagę " od czytanych zeznań świadka Stanisława Górskiego i innych " i uniewinnienie wskutek tego oskarżonego Ernesta Sattlera od zarzutu uczestniczenia w zabójstwach więźniów, biciu ich i osadzaniu w bunkrach i znęcaniu się nad nimi ;

6/ art. 360 i 379 kpk. przez nierozważenie zeznań świadków Mendla Kiwy, Tomasza Skoty i Stefana Prajznera i uniewinnienie wskutek tego oskarżonego Hansa Hübshmannna od zarzutu znęcania się nad więźniami obozu ;

7/ art. 58. k.k. przez nieprawidłowe zaliczenie Hansowi Hübshmannowi na poczet kary aresztu tymczasowego od dnia 13.V. 1948, zamiast od dnia 30. V. 1948 .

II .

Kasacja oskarżonego Mathiasa Mocena żąda uchylenia wyroku zarzucając obrazę art. 360 i 379 kpk. (niewymienionych liczbowo) przez :

1/ przyjęcie, że oskarżony należał do sztafet ochronnych " Schutzstaffeln - SS " mimo, że oskarżony, na którego wyjaśnieniu oparł Sąd to ustalenie, wyjaśnił, iż należał do " Waffen-SS ", nie zaś do sztafet ochronnych, -

2/ niewskazanie podstawy ustalenia, że oskarżony należał do załogi obozu w Pustkowie .

III .

Kasacja oskarżonego Jana Bodo żąda uchylenia wyroku zarzucając obrazę art. 360 i 379 kpk. przez dowolne, bo wbrew jego wyjaśnieniu popartemu częściowo zeznaniem świadka Świerada, który podał, że oskarżonego Bodo w obozie nie widział i nie spotykał, - przyjęcie, że oskarżony należał do sztafet ochronnych / Schutzstaffeln - SS / i do załogi obozu w Pustkowie .

IV .

Kasacja oskarżonego Ernesta Sattlera żąda uchylenia wyroku zarzucając obrazę art. 360 i 379 kpk. przez przyjęcie, że należał on do sztafet ochronnych / Schutzstaffeln - SS / i wstąpił do nich ochotniczo, mimo, że oskarżony, na którego wyjaśnieniach oparł Sąd to ustalenie, stwierdził, że należał do "Waffen-SS " i został do nich wcielony przymusowo .

Sąd Najwyższy zważył, co następuje :

I.

Zarzuty kasacji Prokuratora od 1 do 6 włącznie są zasadne.

1) Świadkowie : Magdalena Wiśniewska, Tomasz Skota, Stefan Prajzner i Kowa Mendel, których zeznań nierozważenie kasacja trafnie zarzuca, - stwierdzili : "Wiśniewska /k. 81-v, oraz k. 62 akt VI K 10/48 /, - że oskarżony Włodzimierz Jastrzębski jest jej dobrze znany i pamięta go dokładnie z obozu w Pustkowie,

./.

w którym przebywał. Chodził on w mundurze SS, nosił swastykę i trupa głowę. Często pełnił służbę w obozie;

✓ Skota /k. 84 v. oraz k. 59 akt VI K 349/48 /, - że przebywając w obozie w Pustkowie poznał tam oskarżonego Hübschmanna. Nosił on mundur S.S. i miał pod swym dozorem kilku chłopców - Polaków;

✓ Prajzner /k. 85 oraz k. 61 akt VII K 349/48 /, - że w obozie w Pustkowie znał oskarżonego Hübschmanna;

✓ Kiwa Mendel /k. 98 v/, - że oskarżonego Hübschmanna zna z obozu w Pustkowie. - Ponadto świadek Mieczysław Błaszowski /k. 86/ zeznał, że był w obozie w Pustkowie i oskarżonego Hübschmanna poznaje po twarzy. Poza tym świadek Stanisław Górski /k. 158 oraz 243 akt VI K 14/48 / stwierdził, że oskarżony Sattler był członkiem załogi obozu koncentracyjnego w Pustkowie. To samo widać z ujawnionego na rozprawie /k. 158 oraz k. 179 akt VI K 14/48 / listu świadka Jana Sadowego / p.wyżej zarzut 5-ty kasacji Prokuratora /.

Rozważenie powyższych okoliczności mogło być może doprowadzić Sąd do wniosku, że oskarżeni Jastrzebski, Sattler i Hübschmann należeli do załogi obozu koncentracyjnego w Pustkowie, a więc mogło mieć wpływ na treść wyroku co do nich.

2) Świadek Henryk Motyka /k. 82 v / stwierdził, że z pośród oskarżonych rozpoznaje oskarżonego Wittmanna, którego przypomina sobie po włosach, a który jeździł często rowerem i miał psa tresowanego, lecz w 100% nie rozpoznaje go i ma co do tego pewne wątpliwości. Świadek Stanisław Lasko stwierdził /k. 85 /, że żadnego z oskarżonych nie rozpoznaje. Bardzo często prowadzono więźniów na roboty, a jeśli więzień wystąpił cokolwiek z szeregu, dobiegały do niego tresowane

psy i gryzły go. Oskarżonego Wittmanna nie zna i nie widział go ani w obozie, ani poza obozem. Świadek Mieczysław Błaszowski stwierdził /k. 86 /, że rozpoznaje oskarżonego Wittmanna. Oskarżony ten konwojował więźniów do pracy w 1943 r. Miał opinię, że jest dość srogim człowiekiem. Świadek Stanisław Niedziela /k. 103, 158 oraz k. 4. akt VI K 8/48 / stwierdził, że w obozie w Pustkowie Wittmann był strażnikiem i należał do SS. Świadek widział kilka razy, jak Wittmann strzelał do więźniów z pistoletu; bardzo dużo ludzi zginęło z jego ręki, bił on "niemożliwie." i kopał więźniów. -

Zeznań powyższych Sąd nie rozważył. Ponieważ jednak z zeznań świadków Błaszowskiego i Niedzieli płynąć może wniosek, że oskarżony Wittmann dokonywał zabójstw więźniów obozu koncentracyjnego w Pustkowie oraz znęcał się nad nimi, - uchybienie przepisowi art. 360 kpk. mogło być mieć wpływ na treść wyroku. Należy ponad to zauważyć, że rozważenie powyższych okoliczności mogło wpłynąć także na przekonanie Sądu co do wiarygodności świadka Mieczysława Gila, któremu Sąd wiary odmówił na tej między innymi podstawie / str. 19 uzasadnienia wyroku /, że inni /poza Gilem / świadkowie nie potwierdzili zarzutów postawionych Wittmannowi.

3) Świadek Stanisław Niedziela stwierdził /k.103, 158 oraz k. 65. akt VI K 15/48 /, że oskarżony Bodo, jako strażnik obozu w Pustkowie, znęcał się nad więźniami, bijąc ich. Nierozważenie tej okoliczności jest uchybieniem, które mogło mieć wpływ na treść wyroku / art. 515. kpk. /, tym więcej, że, jak to widać z uzasadnienia wyroku /str. 20 /, Sąd uniewinnił oskarżonego Bodo dlatego, że - jego zdaniem - żaden ze świadków nie potwierdził

./.

postawionemu oskarżonemu Bodo zarzutu znęcania się nad więźniami .

4 a) Sąd dopuścił się sprzeczności w wyroku . Ustalił, że oskarżony Ruff, unter - Scharführer SS, był członkiem załogi obozu zniszczenia w Pustkowie i wykonywał funkcje "blocführera" / str. 12 - 14 uzasadnienia wyroku / . Ustalił dalej, że w rozstrzelaniu 24- ch Polaków ra " górze śmierci " brała udział cała załoga obozu w Pustkowie . Płynie więc stąd jedyny możliwy pod względem logicznym wniosek, że w rozstrzelaniu tych Polaków, a więc zbrodni przewidzianej w art. 1.ust. 1 dekr. z 31.VIII. 1944. Dz. U.R.P. z 1946 r. Nr. 69.poz.377. brał udział również i oskarżony Ruff . Mimo to Sąd z obrazą zasad logicznego myślenia - oskarżonego Ruffa od zarzutu dokonania tej zbrodni uniewinnił . Uchybienie to powoduje konieczność uchylenia wyroku w części dotyczącej uniewinnienia oskarżonego Ruffa od zarzutu wzięcia udziału w rozstrzelaniu 24-ch Polaków, - a stąd zbędne się staje rozpoznawanie zarzutu w pkt. 4 b) jako dotyczącego tej samej części zaskarżonego wyroku / §. 50 reg. S.N. / .

5) Na rozprawie głównej odczytano /k. 158 / zeznania świadków : Stanisława Górskiego /k. 243 akt VI K-14/48 /, Stanisława Niedzieli /k. 4 oraz k. 64 akt VI K 15/48 /, Genowefy Fryz /k. 40 akt VI K-15/48 /, Franciszka Przybycienia, Józefa Mroza, Władysława Kawczaka / Hewczaka / i Michała Owsianego /k. 69, 68, 77 i 78 akt VI K 9/48 /, Emanuela Druckera i Antoniego Sochy /k. 121 i 141 akt VI K 14/48 / ; Augustyna Firka /k. 212 - 214 akt VI K 14/48 /, - nie zaś jak błędnie ./. .

podano k. 203 tych akt - oraz odpis listu / mylnie nazwanego ze-
znaniem / Jana Sadowego / k. 179 akt VI K 14/48 / . Z pośród zez-
nań tych zeznania świadków : Niedzieli, Fryz, Przybycienia ,
Mroza, Kawczaka / Hewczaka /, Owsianego, Druckera i Sochy -
nie zawierają materiału dotyczącego oskarżonego Sattlera .
Świadek Augustyn Firek nie może napewno / " w 100% " / stwierdzić,
czy widział oskarżonego Sattlera w czasie swego pobytu w obozie
w Pustkowie . O ile mu się wydaje, to oskarżony Sattler pełnił
tam funkcje " postenführera " . Świadek zaś Stanisław Górski
stwierdził, że oskarżony Sattler był " komendantem " grupy psów,
przeznaczonych do pilnowania więźniów odprowadzanych do punktów
pracy . Oskarżony ten specjalnie nienawidził Cyganów . Gdy pew-
nego razu podczas obiadowej przerwy w pracy jeden z więźniów ,
Cygan , ukrył się w liściach i został znaleziony, oskarżony
Sattler i inny SS-mann bili go blisko 1 1/2 godziny styliskami
od łopat . Bicie to zdołał Cygan wytrzymać . Ponad to treść li-
stu świadka Jana Sadowego wskazuje, że oskarżony Sattler katował
więźniów i był jednym z najbardziej krwiożerczych SS-mannów .

Stwierdzonych przez świadka Górskiego oraz w liście Jana
Sadowego okoliczności Sąd nie rozważył, błędnie twierdząc / str.
20 uzasadnienia wyroku /, że żaden ze świadków nie był w stanie
potwierdzić choćby jednego zarzutu postawionego oskarżonemu
Sattlerowi . Uchybienie więc, polegające na nierozważeniu powyż-
szych okoliczności, mogło mieć wpływ na treść wyroku .

Ze względu na to, że, według ustaleń wyroku / str. 20 /,
był w obozie w Pustkowie również inny Niemiec o nazwisku Sattler,-
będzie mógł Sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy przesłuchać na
rozprawie w charakterze świadka Jana Sadowego / k. 179 akt VI K

14/48 / i wyjaśnić, czy w oskarżonym Sattlerze rozpoznaje tego Sattlera, o którym mówi w swym liście .

6) Z pośród świadków : Mendla Kiwy, Stefana Prajznera i Tomasza Skoty dwaj pierwsi / k. 98 v. - 100, 85 oraz k. 61 akt VI K 349/48 / nie stwierdzili okoliczności przemawiających na niekorzyść oskarżonego Hübschmanna, przy czym świadek Mendel Kiwa podał nawet, że oskarżony ten odnosił się do więźniów dobrze . Natomiast świadek Skota, a ponad to świadek Czesław Aniołek stwierdzili : Skota /k. 84 v. i k. 59 akt VI K 349/48/- że oskarżony Hübschmann miał pod swym dozorem kilku chłopców, od których świadek słyszał, że oskarżony ten był bardzo ostry i gdy się poirytował, krzyczał i groził tak, że chłopcy przed nim uciekali, gdyż w napadzie gniewu rzucał narzędzia ; Aniołek /k. 83 i k. 60 akt VI K 349/48 /, - że oskarżony Hübschmann miał pod sobą kilku chłopców . Świadek widział pewnego razu, jak oskarżony ten wymachiwał nad nimi i nazywał ich " polskimi psami" / polnische Hunde / .

Okoliczności tych, stwierdzonych przez świadka Skotę i Aniołka, Sąd nie rozważył, co stanowi uchybienie przepisowi art. 360 kpk., które mogło mieć wpływ na treść wyroku /art. 515 kpk. / . Rozważenie ich bowiem mogło być - być może - doprowadzić Sąd do wniosku, że tego rodzaju zachowanie się oskarżonego Hübschmanna w warunkach obozowych w stosunku do małoletnich więźniów stanowi znęcanie się moralne, a więc zbrodnię z art. 2 dekr. z 31.VIII. 1944 .

7) Ten ostatni zarzut kasacji Prokuratora jest bezpodstawny, gdyż z postanowienia wiceprokuratora Sądu Okręgowego w Warszawie Pławskiego, - będącego równocześnie członkiem

Polskiej Misji Wojskowej w Baden - Baden, - z dnia 13.V. 1948 r. /k. 16, 21 i 22 akt VI K 349/48 /, jak również z protokołu przesłuchania oskarżonego Hübschmanna przez członka Polskiej Misji Wojskowej /k. 20 akt VI K 349/48 /, - widać, że w dniu 13.V.1948. oskarżony Hübschmann przebywał w więzieniu w Sarrebruck pod zarzutem dokonania zbrodni wojennych w obozie w Pustkowie. Mógł zatem Sąd na zasadzie art. 58. k.k. zaliczyć temu oskarżonemu areszt tymczasowy od dnia 13.VI. 1948, aczkolwiek został on wydany władzom Państwa Polskiego /k. 51 akt VII K 349/48 / w dniu 30.V. 1948. / por. orz. S.N. z dnia 12.V. 1949. w sprawie Nr.Wa K 563/49 /.

II .

1/ Uchybienie wskazane w tym zarzucie kasacji oskarżonego Moorena nie mogło mieć wpływu na treść wyroku . Choć już bowiem oskarżony Mooren wyjaśnił /k. 77 v. oraz k. 81 akt VI K 10/48 /, że należał do Waffen SS, dokąd został wcielony przymusowo, - to jednak Sąd nie dał temu wiary co do tego przymusu, lecz uznał, że wstąpił on tam ochotniczo .

2/ Wskazane uchybienie nie mogło mieć wpływu na treść wyroku, skoro w oparciu o zeznania świadków : Magdaleny Wiśniewskiej /k. 81 v. i k. 62 akt VI K 10/48 / i Zygmunta Wawrzonka /k.82 v/ oraz wyjaśnienia oskarżonego Moorena /k. 77 v. i k. 81 akt VI K 10/48 /, który podał, że pełnił służbę w obozie w Pustkowie, - mógł Sąd przyjąć bez obrazy logiki i faktów, że oskarżony Mooren należał do załogi obozu w Pustkowie .

III .

Okoliczność, że świadek Swierad /k. 81 oraz k. 70 akt VI K

15/48 / przebywając w obozie w Pustkowie nie spotykał tam i nie widział oskarżonego Bodo, mógł Sąd pominąć jako nieistotną, a to tym więcej, że oskarżony Bodo wyjaśnił /k. 77 v. in fine i k.56 akt VI K 15/48 /, że pełnił służbę w obozie w Pustkowie, należąc do kompanii wartowniczej . Zarzut więc dowolności ustalenia jest chybiony . Uchybienie zaś polegające na przyjęciu, że oskarżony Bodo należał do SS. choć oskarżony ten na którego wyjaśnieniu to ustalenie Sąd oparł, - wyjaśnił / karta jak wyżej/, że należał do wojska niemieckiego formacji SS, a więc do tzw. Waffen - SS - nie mogło mieć wpływu na treść wyroku, skoro Sąd uznał, że oskarżony wstąpił tam ochotniczo / por. orz. S.N.Zb. 31/48 - zasada prawna / .

IV .

Uchybienie polegające na przyjęciu, że oskarżony Sattler należał do SS. choć oskarżony ten na którego wyjaśnieniu oparł Sąd to ustalenie, wyjaśnił /k.78 i k. 246 akt VI K 14/48 /, że służył w wojsku w formacji SS " Waffen SS ", nie mogło mieć wpływu na treść wyroku, skoro Sąd, nie dając wiary wyjaśnieniu oskarżonego Sattlera o przymusowym wcieleniu go , - uznał , iż wstąpił on tam ochotniczo / por. orz. S.N.Zb. 31/48 - zasada prawna / .

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji . -

Na oryginale właściwe podpisy

Na zgodność :

Kierownik Sekretariatu .

Sprawdzak :

[Signature]

